

ОБОСНОВКА НА ПРЕДЛАГАНИТЕ ИЗМЕНЕНИЯ В КРИТЕРИИТЕ ЗА ПОДБОР НА ОПЕРАЦИИ ПО ПРОЦЕДУРА BG16RFTA001-1.003 – ВЕРСИЯ 3

По предложение на Министерството на финансите (МФ)- конкретен бенефициент по процедурата е изготвен проект за изменение на Критериите за подбор на операции по Процедура BG16RFTA001-1.003 (КПО).

1. Изменения в КПО, касаещи дейностите на Звеното за държавни помощи (дирекция „Европейски въпроси и политики“) – ЗДП

- 1.1. В Раздел II, т. 3 от КПО отпада дейността *„Надграждане на информационната система за наблюдение и координация на държавните помощи чрез развитие на ИС РМП¹ за осигуряване на единен достъп до данни за предоставените минимални помощи по общите регламенти и осигуряване на автоматизиран обмен с други информационни регистри и системи; електронизиран процес по предоставяне и/или оценка на помощите“*.

Съответните промени, свързани с отпадането на тази дейност, са отразени и в Раздел I, т. 7, Раздел II, т.6, Раздел IV и Раздел III от КПО, като програмен индикатор О1-6 „Единна информационна система за държавни помощи“ е заменен със специфичен за процедурата индикатор „Електронен център за държавни помощи – Хъб за държавни помощи за ЕФСУ“.

При включването на посочената дейност в първоначалния проект на КПО, действат четири регламента на Европейската комисия за минимална помощ:

1. Регламент (ЕС) № 1407/2023 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352/1 от 24.12.2013 г.) (Регламент (ЕС) № 1407/2023);
2. Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 114 от 26.4.2012 г.) (Регламент (ЕС) № 360/2012);
3. Регламент (ЕС) № 1408/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis в селскостопанския сектор (ОВ L 352/9 от 24.12.2013 г.) (Регламент (ЕС) № 1408/2013);
4. Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis в сектора на рибарството и аквакултурите (ОВ L 190 от 28.6.2014 г.), изменен с Регламент (ЕС) № 2023/2391 (ОВ L от 5.10.2023 г.) (Регламент (ЕС) № 717/2014).

Първите два регламента са от компетентността на министъра на финансите, който в изпълнение на техните изисквания администрира и поддържа Информационна система „Регистър на минималните помощи“ (ИС РМП), в която се съхранява информация за предоставените от Република България минимални помощи по тези два регламента.

Последните два регламента са от компетентността на министъра на земеделието и храните. Информация за минималните помощи, предоставени в сектора на селското стопанство по

¹ Информационна система Регистър на минималните помощи

Регламент (ЕС) № 1408/2013, се съхранява в администрираната и поддържана от Държавен фонд „Земеделие“ – „Информационна система за администриране и контрол“ (ИСАК).

Поради това е предвидено надграждане на ИС РМП, чрез което да се осъществи връзка между нея и ИСАК, за да действа на национално ниво единна информационна система, която да съдържа информация за всички видове минимални помощи, предоставени от Република България.

Впоследствие, в края на 2023 г., Европейската комисия измени регламентите за помощи de minimis, които са от компетентността на министъра на финансите, както следва: Регламент (ЕС) № 1407/2013 бе заменен от Регламент (ЕС) 2023/2831², а Регламент (ЕС) № 360/2012 бе заменен от Регламент (ЕС) № 2023/2832³. Новите регламенти влязоха в сила, считано от 01.01.2024 г. С разпоредбите на чл. 6, пар. 1 от посочените два регламента, Европейската комисия поема ангажимент до 01.01.2026 г. да създаде централен регистър на минималните помощи на европейско равнище, по аналог на Централния регистър за държавни помощи на ЕК (State Aid Transparency Award Module - ТАМ). В него ще се въвежда информация за предоставените от държавите-членки минимални помощи по всички регламенти за помощ de minimis, вкл. и по двата регламента, попадащи в компетентността на министъра на земеделието и храните – Регламент (ЕС) № 1408/2013 и Регламент (ЕС) № 717/2014.

Отчитайки, че от 01.01.2026 г. на ниво Европейски съюз ще функционира централен регистър на минималните помощи и Република България ще има ангажимент да въвежда данните за предоставените от нея минимални помощи в него, в ИС РМП вече няма да бъде въвеждана информация (тази система ще бъде архивирана). Поради това е нецелесъобразно да бъде разходван финансов ресурс за осигуряване на единен достъп до данните за предоставените минимални помощи по отделните регламенти за помощ de minimis, чрез осигуряване на автоматизиран обмен между ИС РМП и ИСАК. Допълнителен аргумент в тази насока е и, че времевата рамка за възлагане, изграждане и въвеждане в експлоатация на такъв автоматизиран обмен на данни ще надхвърли началото на 2026 г. (когато ще заработи единния регистър на ЕК) и следователно ще се окаже, че средствата ще бъдат изразходени неефективно и без какъвто и да било ефект върху дейността на Системата за управление на средствата от фондовете на ЕС.

1.2. В Раздел II, т. 3 от КПО отпада дейността *„Разработване и разпространение на аналитични доклади от ЗДП за нуждите на управляващите органи и електронния Център за Държавни помощи (Хъб за държавни помощи за ЕФСУ)“*. В тази връзка в Раздел III от КПО отпада и програмен индикатор О1-1 *„Аналитични доклади и стратегически документи (брой)“*.

Звеното по държавните помощи предлага отпадане на дейността със следните съображения:

- Отделните звена/органи в Системата за управление на средствата от фондовете на ЕС са ясно разделени като време на намеса, функции и компетентности. Звеното по държавните помощи действа на етап предварителна проверка за съответствие на КПО и условия за кандидатстване с правилата за държавните помощи. Функциите му са съобразени със Закона за държавните помощи, съгласно който администраторът на помощ определя предварително целите и разработва съдържанието, параметрите и механизмите за предоставяне и контрол на всяка нова държавна помощ, която възнамерява да предостави, както и оценява нейното въздействие, когато това се изисква.

² Регламент (ЕС) 2023/2831 на КОМИСИЯТА от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ L от 15.12.2023 г.)

³ Регламент (ЕС) № 2023/2832 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ L от 15.12.2023 г.)

- Програмите, техните изменения и предложенията към тях се обсъждат предварително на национално ниво. Съществува ясна национална нормативна уредба, която обхваща проследяването на държавните помощи през цялостната верига на европейско финансиране от Споразумението за партньорство, през комитетите за наблюдение, до съгласуването на всяка процедура на УО отделно. Предварителната координация и съгласуване на мерките за държавна помощ, за минимална помощ, както и в режим непомощ, цели да се избегне реализирането на процедурите в нарушение на режима и правилата в областта на държавните помощи, като се избягват грешки. При наличие на всички изискуеми условия на съответния режим, последващите грешки биха били силно индивидуални, в конкретиката на специфичния случай, поведение на конкретен получател и конкретна документация. Респективно, това води до невъзможност за типизиране и коректни изводи и заключения, като остава спорна полезността на обобщенията в докладите и е налице риск от изкривяване на правилното разбиране и прилагане на правилата за държавните и минималните помощи в Системата за управление на средствата от фондовете на ЕС.
- ЗДП счита за правно недопустимо на база единични грешки и поведение на конкретни получатели да се правят изводи, които могат да засегнат стабилността на един многогодишен работещ механизъм.
- Според ЗДП прилагането на индуктивни заключения, при които изводите следват неопределена степен на вероятност, е нецелесъобразно от гледна точка на достоверността и полезността на резултата. Отнасянето на частните емпирични случаи (конкретни грешки) към общите закономерности е приемливо за явления с устойчива и многогодишна тенденция, но не и за такива, при които са налице вариации, множество променливи фактори и строго индивидуални предпоставки.
- В допълнение, ЗДП счита, че допълнителната натовареност и административната тежест от предвидените аналитични доклади както в УО, така и в Звеното по държавните помощи ще превиши многократно полезността на резултата.

Относно предложението за отпадане на аналитичните доклади, ЗДП пояснява, че компетентността му е свързана с привеждане на Ex-Ante контрол на мерките на УО в съответствие с изискванията на законодателството по държавните помощи. В процеса на съгласуване на всяка една мярка, в официалните становища на ЗДП се изясняват и коментират всички аспекти на приложимия режим по държавните помощи, в това число при възможност се дават препоръки за потенциалните контролни механизми, които УО трябва да предвидят в мерките си.

По искане на УО ЗДП представя и методически препоръки по конкретни въпроси, свързани с правоприлагането на мерките или техния контрол, включително по отношение на компетентността на сертифициращите и одитните органи.

Следва да се подчертае, че за улеснение на УО, в рамките на процедурата се предвижда изготвяне на обобщени и общо приложими методически указания и становища по ключови теми и условия, свързани с правилното прилагане на законодателството по държавните помощи.

Работата на ЗДП по съгласуване на мерките на УО завършва с определяне на условията по държавните помощи, които в следствие следва да бъдат проверявани от УО в процеса на изпълнение на съответните процедури. Съгласно Закона за държавните помощи, с изключение на мерките по ОРГО, ЗДП няма правомощия да изисква от УО конкретно съдържание на контролните механизми. Също така, ЗДП няма нормативно основание и функционална компетентност за контролни функции, свързани с проверка на това как в действителност

сработват предвидените контролни механизми на УО при осъществяването на наблюдението и верификацията по проектите по съответните процедури.

Изготвянето на доклади, свързани с основни грешки, допускани при изпълнение на мерките и пряко свързани с изискванията на законодателството по държавните помощи, по-скоро би следвало да бъдат изготвяни от контролни органи (ОСЕС), в резултат на извършваните от тях одити и предоставяни на УО.

ЗДП има следните задължения по докладване:

- **Годишно докладване:**

На основание чл. 5 от Регламент (ЕО) № 794/2004⁴ и чл. 48, ал. 5 от Закона за държавните помощи Министерството на финансите (МФ) има задължението ежегодно да изготвя и предоставя на Европейската комисия (ЕК/Комисията) доклад за направените разходи за държавни помощи през предходната година. В тази връзка и на основание чл. 48, ал. 1 от Закона за държавните помощи, в срок до 31 март на всяка година, МФ изисква информация от администраторите на помощи относно направените от тях разходи за държавни помощи по отделни мерки за подпомагане, които са от тяхната компетентност.

Въз основа на получените Годишни доклади от отделните държави членки ЕК изготвя т.нар. Scoreboard – обобщена информация по държави за предоставените от тях държавни помощи по цели, по инструменти на подпомагане, както и сравнителен анализ относно предоставените помощи през отделните години.

- **Доклад за УОИИ:**

Задължението за докладване до ЕК на услугите от общ икономически интерес (УОИИ) се съдържа в чл. 9 от Решението за УОИИ⁵ и параграф 62 от Рамката за УОИИ⁶. Предвид това, Докладът за УОИИ обхваща само мерки за УОИИ с характер на държавна помощ, които са разработени и предоставени в съответствие с изискванията или на Решението за УОИИ, или на Рамката за УОИИ.

След обобщаване на получената от администраторите на помощ информация МФ изпраща Доклада до ЕК чрез криптирана електронна поща за комуникация с Комисията, а тя от своя страна го публикува на интернет страницата си (https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en).

1.3. Намаляване на междинната стойност на индикатор О2-2 Брой обучени лица/служители от 30 на 10 броя, предвид оставащото време до 31.12.2024 г.

2. Изменения в КПО, касаещи дейностите на Централното координационно звено (дирекция „Централно координационно звено“) – ЦКЗ

В Раздел II, т. 3 от КПО се включва нова дейност по еднократно мигриране на данните, които са въведени и се съхраняват в Системата за управление на националните инвестиции (СУНИ), както и на разработените вече функционалности на СУНИ в ИСУН; надграждане на

⁴ Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията от 21 април 2004 г. за прилагането от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета относно определянето на подробни правила за прилагането на член 93 от Договора за създаване на Европейската общност (ОJ, L 140 от 30.04.2004 г.), изм. с Регламент (ЕС) № 2015/2282 на Комисията от 27 ноември 2015 година (ОВ L 325 от 10.12.2015 г.)

⁵ Решение на Комисията от 20 декември 2011 г. относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 7 от 11.01.2012 г.)

⁶ Рамка на Европейския съюз за държавна помощ под формата на компенсация за обществени услуги (ОВ, С 8 от 11.01.2012 г.)

функционалностите на СУНИ в ИСУН. Съответните промени, свързани с включването в КПО на тази дейност, са отразени и в Раздел I, т. 7 и Раздел IV.

През месец декември 2023 г. е приет Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. (ЗДБРБ за 2024 г.). Съгласно чл. 107, ал. 11 от този закон документацията по споразуменията за финансиране на общинските инвестиционни проекти, сключени между министъра на регионалното развитие и благоустройството и общините, включително документи, доказващи извършваните плащания, следва да бъдат въвеждани от общините и налични в ИСУН. Предвижда се и капиталовите разходи по консолидираната фискална програма да бъдат въвеждани и налични в ИСУН. По този начин за потенциални потребители на СУНИ се регламентира законово задължение да използват ИСУН за целите на управление на националните инвестиции, поради което възниква необходимостта от обединяване на ИСУН със специално разработената за целите на националните инвестиции система (СУНИ) в една обща система с ясно разграничаване на двата отделни компонента.

С предлаганите промени в КПО ще се предостави възможност да бъдат постигнати и следните цели:

- *Осигуряване на разграничение и извършване на ефективна проверка за **наличието на двойно финансиране***

Следва да бъдат реализирани в пълнота целите на СУНИ като инструмент за проследяване на принципа за допълняемост и същевременно и да бъде осигурен надежден инструмент за проверка на наличието на двойно финансиране на дейности и проекти, финансирани от различни източници – европейските фондове и националния бюджет. Това ще създаде допълнителна устойчивост на резултатите от СУНИ и възможност за пълномащабното ѝ използване в рамките на ИСУН.

През 2020-2021 г., ЦКЗ инициира разработване на СУНИ с цел осигуряването на адекватен ИТ инструмент за проследяване на инвестициите, извършвани с национални средства в страната с оглед изпълнение на функциите на ЦКЗ по планиране и координиране на мерките и политиките, финансирани от ЕСИФ и необходимостта от текущо проследяване на ефекта от съответните политики при ясно разграничение от ефекта, породен от националните инвестиции в съответния сектор. СУНИ беше създадена и за подобряване на качеството на планиране и анализ на ефектите от различните мерки и политики, финансирани със средства от ЕСИФ. Посоченият инструмент, който е аналогичен на ИСУН, имаше за цел да подпомогне работата на ЦКЗ и за проследяване спазването на принципа на допълняемост по отношение на инвестициите, финансирани от ЕСИФ. При разработването на функционалностите на СУНИ са използвани разработените в ИСУН 2020 функционалности и програмен код. Поради това мигрирането на данните и функционалностите на СУНИ в ИСУН е процес, който не поставя сериозни предизвикателства и рискове, а същевременно би позволил процесите по събиране, записване, съхранение и отчитане на данните за всяка инвестиция на територията на България да се осъществяват в обща информационната система. Това увеличава възможностите за осигуряване на разграничение и недопускане на двойно финансиране, като гарантира надеждност, бързина и ефективност на проверките.

- *Подобряване на възможностите за **по-ефективно проследяване на принципа на допълняемост и извършване на анализи и справки на различни териториални нива***

Събирането в една система (ИСУН) на данните от двете системи (СУНИ и ИСУН) следва да послужи за извършване на периодични анализи на допълването между инвестициите с национално финансиране и с финансиране от други източници, както от страна на ЦКЗ, така и от всички заинтересовани страни, които имат достъп до наличната информация.

Лесно и ефективно ще може да бъде извършван регулярен анализ и съпоставка на размера на извършените инвестиции в различните категории региони на страната, на ниво NUTS II, Северна и Южна България, област, община или населено място. Инвестициите ще могат да бъдат проследени хронологично, по източници на финансиране, по тип на бенефициента, по тематична или друга категоризация. Приоритет ще бъде осигурен на финансовите данни, и справките за напредък на местно ниво.

- *Осигуряване на **икономия от мащаба** при използването на единна система*

Чрез мигрирането на СУНИ в ИСУН, но запазването на СУНИ като самостоятелен компонент на ИСУН, следва да бъде осъществена целта за ефективно проследяване на националните инвестиции, като същевременно бъде постигната и ефикасност на разходите в резултат на спестените ресурси като хардуер, лицензи, оборудване и поддръжка на една обща, вместо две отделни системи.

- ***Намаляване на административната тежест** за кандидати и бенефициенти в резултат на единната среда*

Предвид че част от получателите на финансиране от държавния бюджет по програми, посочени в Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. – общини и структури на публичната администрация – са кандидати и бенефициенти по програмите, финансирани от ЕФСУ, следва да бъде намалена значително административната тежест, като те използват само една система – ИСУН. Нейните потребители ще имат един профил за достъп в зависимост от ролята и функциите, които изпълняват, ще работят в единна електронна среда, която използва аналогични функционалности и унифициран интерфейс.

След мигрирането на СУНИ в ИСУН, осигурявайки и възможност за надграждане на компонент СУНИ с допълнителни функционалности, следва да се осигури максимално ефективна, ефикасна и автоматизирана работа в системата и по отношение на националните инвестиции, с цел да се улесни и ускори работата на отговорните органи и цялостно да се подобри средата за управление и наблюдение на всички програми, финансирани от ЕС, включително за събиране, обработка и анализ на данни, необходими за оценки на програмите/инвестициите.